

at, geestelijk
allerlei be-
t het willen
schijn geeft,
t, en niet ge-
n, die als het
n, maar ook
illoenen van
En zoo zijn

ons te laten
dezen Chris-
tedelijken als
t, door inner-
or wien het
geldt: „Zalig
armhartigheid

kostelijk boek
hartelijk aan-
rd, en keurig
ouden mogen
eusekom niet
ok de critiek
beginnel, had

J. D. W.

UW

er „De West”.
van Groningen
G. nu iets in de

de toestanden
et de Oost, dit
k wel verwaar-
e in te halen op
edelijk en alge-
ik wel, dat om
n, er ontzaglijk
misschien reeds
tanden hier uit
geen oogenblik
om onder Gods
t het vaderland
ten leven, te be-
ven zonder God
n allerlei boos-

kant uitgekeken.

andere „groep”.
nig „doleerend”
en het Zondags-
vat een corres-
wordt het vol-

ag: naar welke
wat is u? Her-
mist, we hebben
Hervormd, is u
thisch? Weet u
n kiosk een
erd van 1886
als u tot een
sie dan zelf
inden of er des
aar heel veel zal

van onze heden-
wel in antwoord
telijk orgaan —
svraag. — Een
hij toch schrijft,
onlangs schreef

ar boeren wonen,
te kennis over

van Dr Kuyper,
e boeken, die ook
taant men versted
kennis van de

en boer ons, dat
en op zijn werk

etenschap doet”.
node hebben dit
er wat „interes-
het volgende. De
omstreken, vertelt

te P. S. van het
the formulieren
was ook reeds de
ve der liturgische

formulieren (Doop, Avondmaal enz.) het meest aanbevelenswaardig waren. Toen had de Synode uitgesproken, dat men zou gebruiken de formulieren, die „zoo dicht mogelijk ons Chr. Geref. beginsel naderden.” Achteraf bleek deze formulering niet erg gelukkig. De gedachte zou immers gewekt kunnen worden, dat wij in de tegenwoordige formulieren zouden moeten zoeken naar het Chr. Geref. beginsel en dan maar die formulieren moesten gebruiken die er zoo dicht mogelijk bijkwamen. De Synode besloot dan ook deze uitdrukking van 1928, als zijnde zeer aanvechtbaar, terug te nemen.

„Zeet aanvechtbaar”, zegt de verslaggever. Men zou, om een veelszins misbruikt woord nog maar eens te misbruiken, ook kunnen zeggen: de uitdrukking was eenigszins natef-realistisch.

Maar, enfin, de uitdrukking blijkt teruggenomen. Men zou thans zich dus eens zetten op het standpunt der onbevooroordeelde zoekers naar de waarheid.

Nu kwam de vraag dus op, waarheen? Het Chr. Geref. orgaan vervolgt:

Nu bleef over de vraag: Welke uitgave der formulieren het meest aanbeveling verdient. Er zijn nl. twee edities onzer formulieren. Ik ga dat hier niet beschrijven. Dat zou in kort bestek ook niet gaan. Boeken zijn daarover geschreven door zeer geleerde heeren. Maar de kern van de kwestie is deze. Er is een uitgave die onder leiding van Prof. Rutgers uitgegeven is, en er is een uitgave onder leiding van Dr. van Langeraad. Deze beide hebben onderling nogal eenig verschil.

Inderdaad, nog al eenig verschil.

Nu zou men zoo verwachten, dat de gang ter Synode — welk lichaam ter wereld betuigt vaker zijn ernst dan een synode? — gezegd zou hebben:

a. wij gelooven, dat wij de kerk der reformatie voortzetten, in de aloude lijn, dat wij, tegenover velerlei afval ons weer hebben gereformeerd naar het standpunt, het denken en belijden der vaderen uit den bloeitijd van het gereformeerde leven;

b. wij beweren, dat wij dus geheel en al ons weervinden in de oude, oorspronkelijke formulieren; wij zijn niet bang voor wat daar in staat, veeleer beroemen wij ons er op, dat dat nu juist bij ons veilig is, en zijn wij bang voor wat daarvan afwijkt;

c. wij behoeven dus niet te zoeken naar eenigen „gekleurden” tekst, doch vragen alleen maar: wat is de oudste, de betrouwbaarste weergave van den oorspronkelijken tekst, zooals de vaderen hem gaven; dien moeten en zullen wij hebben;

d. die vraag is evenwel zuiver wetenschappelijk; tekst-critisch onderzoek is een zaak, die met geloof niets te maken heeft; den oudsten tekst vaststellen, dat kan een mohammedaan, als hij maar wetenschappelijk is, en eerlijk, en geduldig;

e. wij zullen dus als kerk wachten, tot er een wetenschappelijk rapport op deugdelijke gronden verschenen is, waarin tusschen bestaande uitgaven zuiver uit dit formeel-wetenschappelijk oogpunt een keus wordt gedaan;

f. of wij nemen zelf dit onderzoek ter hand;

g. tot zolang schorsen we de behandeling; zoodra de oudste tekst ontdekt is, zullen wij dien kiezen voor ons. Dat zal — wij weten dit bij voorbaat met volkomen zekerheid, — dat zal een schitterende rechtvaardiging zijn van ons Chr. Geref. palstaan tegenover hedendaagse ketteren, met wie wij krachtens Gods gebod niet mogen samenbidden, — des Zondags (verder mogen we, zolang het niet een indruk van ongetrouwheid maakt, erg veel).

Maar helaas, zoo is het niet gegaan.

Men heeft de bespreking niet opgeschort, en was zoo al klaar. Al die dominees en ouderlingen wisten zóó al, hetgeen een goed professor eener hogeschool minstens enkele maanden kost.

Vermoedelijk was de zaak al klaar. We lezen tenminste:

De Synode meende nu den kerkeraden te adviseeren, dat zij er zooveel mogelijk voor moeten zorgen, dat de uitgave van Dr. van Langeraad als haars inziens de meest aanbevelenswaardige op de kansels gevonden worde.

Wij mogen dus gelooven, dat de synode de wetenschappelijke overtuiging heeft, dat prof. Rutgers, mohammedaan of niet, dat hindert niet — onwetenschappelijk werk geleverd heeft, toen hij zei: hier bied ik den tekst der vaderen.

Het is, als wij de Synode gelooven moeten, bepaald alléén maar dat. Het is zuiver toevallig, moeten wij gelooven, dat de formulieren naar Rutgers' editie uitdrukkingen geven, waartegen de Chr. Geref. leiders zoo in den loop hunner zelfbepalingsjaren wel hebben moeten opkomen, al waren ze dan — die uitdrukkingen, wel te verstaan — afkomstig van de vaderen, volgens den lijn-werkenden Rutgers.

Als het zóó is, dan hebben wij voor dit synodale besluit nog wel geen „oerbied”. — want wetenschappelijke resultaten, ook van een Synode, vragen toetsing —, maar dan zeggen we toch: ook al zou men zich wetenschappelijk vergist hebben, kom aan, men is hier toch in staat te blijven bidden en danken, niet alleen naar de formulieren, maar ook voor de formulieren.

Maar o wee, als in dit gedachtenschema ook maar één titel of jota niet waar is. O wee, indien ook maar

één schakel van deze gedachtenknoten ginds is overgeslagen.

Dan zou ik moeten zeggen: men kiest de formulieren van Dr. L.'s editie, omdat die aan de Chr. Geref. volkslectuur tegemoet komen. En verbergt, dat wie de lezing-Rutgers niet aandurfte, de vaderen niet aandurfte. En dat zijn „trouw” aan de vaderen fictief is op dit punt, en zijn kerk al weer een beetje meer verpolitiekt, en verwereldlijkt.

En als nu eens een Chr. Geref. kerklid langs wetenschappelijken weg tot de erkenning komt, dat de editie-Rutgers die der vaderen is?

Zal dan de Synode misschien dadelijk zeggen: we danken u zeer, we nemen dadelijk Rutgers, want de vaderen, de vaderen.... Men zou op zulk een kerklid hopen kunnen.

Anth. Donker over het Calvinisme.

Zooals ik in den „Gouden Winckel” lees, spreekt Anth. Donker in „De Stem” over (Roomsche-)katholicisme en Calvinisme. Hij zegt o.m.:

„Tusschen vele flonkerende smuisterijen uit het arsenaal of de beeldjeskram der Katholieke ideologie stralen er onschatbare levenswaarden. Hierin is het Katholicisme onvergankelijk levensguller en levenswarmer, heidensch ook — maar het leven zelf, machtig, prachtig en drachtig, is immers heidensch, weerbarstig, wild, rijk en ongekerstend — dan het Calvinisme. Het zou onrechtvaardig zijn die andere grootheid van het Calvinisme te ontkennen, die karaktervastheid, die zijn volgelingen het geloof nooit een grein gemakkelijker maken, het smalle pad geen duim verbreden zal, en een door geen enkele levensverlokking om te koopen godsernst en strenge resignatie handhaaft. Maar wat heeft men aan de karaktervaste doorvoering van een misverstand? Ik ben mij bewust even hard ongelijk te hebben als Katholiek en Calvinist, maar het Calvinisme schijnt mij een misverstand omtrent het leven. Ik weiger aan te nemen, dat men het leven recht verstaan heeft, dat men dit misschien maar eenmalig leven op de beste wijze geleefd heeft, als men zich in alles afstand van al wat het bood ten doel heeft gesteld, zijn leven besteedde om zich van het leven af te wenden, al 's levens rijkdommen met een misprijzend gelaat van de hand te wijzen, en zich het oordeel aan te matigen, dat God zijn overvloed alleen schiep om ons te tempeeren. De bloem rukt zichzelf niet uit, omdat de grond waaruit zij groeide modderig is.

En aan het slot:

Afgezien van alle wijsgeerige en religieuze bedenkingen en historische grieven is er in het Katholicisme een veel natuurlijker verwantschap met en zin voor het zomaar bloeiende, zonderling reilende en zellende leven dan in het daartegenover wantrouwende Calvinisme. Het Calvinisme heeft niets van den humor, die misschien nog het meest van de onvindbare levenswaarheid kan opvangen. Strakke, doodernstige kalkmuren hier — maar ginds: een kloostertuin waar peters bij een oud, met wingerd omrankt muurtje lachend hun most drinken — het brevier ligt op de tafel. Is er niet een ongelooflijke humor in: de most, maar het brevier voor alle zekerheid — het brevier, maar de most voor alle zekerheid. Aarde en hemel — prosi!”

Jammer toch, dat zulke goedbedoelende mensen van het Calvinisme niets weten. En vooral dat wij tegenwoordig zóó veel werk hebben, om ons de schijnbare Calvinisten van het lijf te houden, dat wij er voorloopig niet aan denken kunnen, voor zulke buiten ons levende mensen nu eens te zoeken naar een Gereformeerde brochurenreeks, zooals de Roomschen ze zoo handig weten te geven, om zich zelf en hun leer bekend te maken op populaire en aangename wijs. Onze ont-wikkeling wordt door onze „ruimheid” ontzaglijk ernstig tegengehouden.

Een griet tegen velerlei evangelisatie.

Dr. J. H. Gunning schrijft in „Pniël”:

Dit is mijn griet tegen veler „Evangelisatie” onzer dagen: dat zij vrijwel uitsluitend alléén voor de onontwikkelde klasse berekend is, gelijk ze toch ook veelal door onontwikkelde predikers gebracht wordt.

Volkomen mee eens.

K. S.

BOEKBESPREKING

De Redactie ontving ter aankondiging: de Augustusnummers van „De Christelijke Illustratie De Spiegel”, uitg. N.V. Gebr. Zomer en Keunings Uitg. Mij., Wageningen, met, behalve de gewone rubrieken, geïllustreerde artikelen over De Hoofdsteden van Europa, Het Griezelparaat (de parachute), Het Zepelin-wonder, en verhalende bijdragen, van Ds J. A. Viischer „Het geheim van Sneeuwland” (vervolgverhaal), K. Lantermans „Geharkte Bladeren”, (vervolgverhaal), K. M. Muller „Lievigheid”, C. Winter „Als het hart spreekt”, J. M. Stolk-Schotel „Doore Hannes”, D. Wagemaker „Intrige”, J. C. de Koning „Moeder” (vervolgverhaal);

het Augustus-nummer van „Het Zendingblad voor de Gereformeerde Kerken in Nederland”, Electr. Drukkerij „Vada”, Wageningen, met meditatie en berichten over zendingaangelegenheden en personalia. Een kaart is toegevoegd van Poerbolinggo, het zendingsterrein van Zuid-Holland ten Zuiden;

het vijf en dertigste Jaarverslag van de Ver-

eeniging Dr Scheurers Hospitaal, dat o.m. vertelt van het overlijden van Mevr. Groot;

het Jaarverslag van de Vereen. tot Christelijke Verzorging van Krankzinnigen in Nederland, Uitg. v. h. Centraal kantoor, Sweelinkplein 1, 's-Gravenhage, waarin opgenomen de referaten van Prof. Dr L. v. d. Horst over „De Psychiatrisch-Neurologische Kliniek” en van Ds J. Bootsma over „Onze Christelijke Ziekteverzorging”. Voorts een „Geschiedenis en staat der Vereeniging over 1930”, een „In Memoriam Dr D. Schermers”, stichtings- en financiële verslagen;

De Augustus-nummers van „Ons Reisblad”, Orgaan van de Ned. Chr. Reisvereniging, adres Den Haag, Weteringkade 22a, met artikel over de Harzreis der vereeniging, de tocht naar het Koningsmeer, „De reisstemming van den Christen”, Rijnreizen, Sauerland, Wight en Torquay, Schaffhausen en vereenigingsnieuws.

De Christelijke Bibliotheek van G. F. Callenbach te Nijkerk zond ons weer drie deelen van haar 43en jaargang ter beoordeeling.

„Machteloozen”, door Fr. H. Kraze, is de titel van het boek, waarvan het eerste deel den ondertitel: „Broeders in de verdrukking” draagt, en het tweede deel: „De wijpers”. Sommige beoordeelaars vinden de strekking te sterk Duitsch, omdat het den geest van den oorlogstijd zou ademen. Nu, te ontkennen valt niet, dat hier een sterke Duitse geest aan het woord is; maar kan het ook anders? Wie van het ontzettende lijden leest der Duitschers in de landstreek, welke door de overwinnaars aan Polen werd toegewezen, zal dit kunnen billijken. Wij vinden het een goed boek, dat bij vernieuwing de ongerechtigheid van den dusgenaamden vrede doet gevoelen. De machteloozen zijn machtig door het geloof.

De titel van het vierde deel der Christelijke Bibliotheek doet even minder aangenaam aan: „Waar geleden en gelachen wordt”, door Zuster Sonja. Het geeft schetsen uit een ziekenhuis; over het algemeen zijn zij boeiend beschreven. Inderdaad, in het huis der ellende klinkt dikwijls de gulle lach; en bij het lezen verstaat gij, dat dit een voorrecht Gods is. Dit boek zal dan ook bij diepen weemoed en innig medelijden, ook aangename verpoozing schenken. De 34e jaargang is bijzonder goed geslaagd. *)

Het is toch niet meer nodig, om de Christelijke Bibliotheek van Callenbach aan te bevelen? Men teekene spoedig in voor den 35en jaargang, waarvan wel spoedig het programma zal worden bekend gemaakt!

J. D. W.

*) Er verschijnt nog één boek in dezen jaargang: „Miebetje”, door Tuinstra-Temminck.

„De Macedoniër”.

Een enkel woord over ons zendingstijdschrift „De Macedoniër”. In het Augustus-nummer schrijft Ds J. van der Meulen over: „Het modernisme en de Zending”, waarmee hij vooral bedoelt den zendingsarbeid der modernisten in China; wij hebben hierbij echter te denken aan de Amerikaansche modernisten, die altijd een minderheid in China vormen, en op de groote Zendingconferentie te Jeruzalem een groote nederlaag leden.

Heel gezellig vertelt mevrouw van Andel-Rutgers over „Zendingweek in Basel”. Ds van Nes zet zijn beschouwingen voort over de geschiedenis der Joden na 70. En Ds Pol geeft zijn: „Van mijn Uitrijk”, dit keer wel heel erg polemisch en soms ietwat sarcastisch. Hij zou ons bijna uit onze tent lokken, om ook weer te schrijven over het besluit der Synode van Arnhem, om niet toe te treden tot den Ned. Zendingraad; maar wij willen ons neerleggen bij dat besluit, al betreuren wij het, en achten wij ons door Ds Pol's schrijven volstrekt niet van ongelijk overtuigd. Maar wat voor nut heeft het, over deze kwestie aan den gang te blijven? Er is meer te doen.

Wel willen wij blijven herhalen, elken keer opnieuw: teken op dit tijdschrift in; het wordt best geredigeerd en keurig uitgegeven bij N.V. Gebr. Zomer & Keunings uitgeverij, te Wageningen.

J. D. W.

KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Oudshoorn: G. C. Berkouwer te Oudshoorn en G. Mulder te Sluiskerveer.
Rotterdam (vac. C. B. Bavink): P. C. de Bruyn te Apeldoorn en J. H. Sillevius Smitt te Semarang (N. O. I.).
Stadskanaal: J. H. A. Bosch te Alphen a. d. Rijn en S. Neerken te Ulrum.
Voorthuizen: J. Bos te Monnikendam en D. de Wit te 's-Hertogenbosch.

Beroepen te:

Brouwershaven: J. Meester, cand. te Spakenburg.
's-Gravendeel: J. M. Spier te Dussen.
Lexmond: D. J. Coumou, cand. te Middelburg.
Meppel (vac. B. Hagenaar): A. S. Timmer, cand., hulppre. te Bedum.

Aangenomen naar:

Andel: P. Bakker, cand. te Ellewoutsdijk.

Bedankt voor:

Bolsward: L. Oranje Czn te Laren (N. H.).
Ierseke: U. Elgersma te Haamstede.
Sneek (vac. H. M. Dethmers): P. Deddens te Rijswijk (Z. H.).
Trecbeek: J. Snoey te 's-Gravemoer.
Vrijhoeve-'s-Grevelduin-Capelle: H. v. Heijst te Waardhuizen.